

Årsrapport 2003

Senter for seniorpolitikk

INNHALDSFORTEGNELSE

1. Egen organisasjon.....	4
1.1 Formell organisasjon.....	4
1.1.1 Tilsluttede organisasjoner	4
1.1.2 Styret	5
1.2 Administrasjon.....	5
1.3 Budsjett og regnskap.....	6
1.4 Lokalteter	6
2. Faglig aktivitet	7
2.1 Nasjonalt krafttak.....	7
2.1.1 Satsingsområde 1 Mobilisering av organisasjonene	7
2.1.1.1 Regionale konferanser	7
2.1.1.2 Arbeidsgruppa for krafttaket.....	8
2.1.2 Satsingsområde 2 Informasjon og kunnskapsspredning	8
2.1.2.1 Kommunikasjonsrådgiver/Journalist	8
2.1.2.2 45+	8
2.1.2.3 WEB.....	9
2.1.2.4 Seniorpolitisk barometer.....	9
2.1.2.5 Informasjonsarbeide og materiell	9
2.1.2.5.1Er senioren god butikk?	9
2.1.2.5.3Hefte "Sats på Seniorene"	10
2.1.2.5.4Postkort	10
2.1.2.5.5Verktøykasse på web.....	10
2.1.2.5.6Effekter.....	10
2.1.2.6 Annonser:.....	10
2.1.2.7 Årets seniorinitiativ 2003.....	11
2.1.2.8 Kultur	11
2.1.3 Satsingsområde 3 Forsøks- og utviklingsprosjekter.....	11
2.1.3.1 Prosjekt i kommunal sektor	11
2.1.3.2 Prosjekt i statlig sektor.....	12
2.1.3.3 Prosjekt i privat sektor	12
2.1.3.3.1 Forprosjekt i Kongsberg-industrien.....	12
2.1.3.3.2 Seniorpolitisk bedriftsnettverk	12
2.1.3.4 Pilotprosjekt i IKT kompetansebygging for seniorer.	12
2.1.4 Satsingsområde 4 Forskning	12
2.1.4.1 Forskerenettverk	12
2.1.4.2 Forskerseminar.....	12
2.1.4.3 Løpende evaluering.....	12
2.1.4.4 Stipendiat	12
2.1.5 Satsingsområde 5 Utdanning og kompetanseheving.....	12
2.1.5.1 Konsulentnettverk i regionene	12
2.1.5.2 Styrket utdanningstilbud på høyskolenivå.....	12
2.1.5.3 Veiledningsmateriell for nøkkelpersonell.....	12
2.2 Konsulent- og rådgivningsarbeid.....	12
2.2.1 Seniorpolitikk - ? pr 23 mars.....	12
2.3 Annet.....	12
2.3.1 Internasjonalt samarbeid	12

2.3.2 Forberedelse til pensjonsalderen	12
2.3.3 Materiell	12

1. Egen organisasjon

Strateginotat pr 15 12 00 vedtatt i styremøtet 15 02 01, legges til grunn for utvikling av SSP til et nasjonalt kompetansesenter i seniorpolitikk.

1.1 Formell organisasjon

SSP er en organisasjon med årsmøtet som øverste organ. Årsmøtet velger styret. Vi har pr 31 12 03 tjuesju tilsluttede organisasjoner. De store organisasjonene i arbeidslivet er i all hovedsak tilsluttet. Dessuten har vi tilsluttede organisasjoner som en kan si avspeiler vår historie tilbake til 1969.

Årsmøtet 2003 ble avholdt 8. mai. Som ny tilsluttet, organisasjon fikk vi Utdanningsgruppens Hovedorganisasjon. Yngve Hågensen, LO ble gjenvalgt som styreleder. Anne-Britt Nilsen, Akademikerne, tidligere varamedlem nr 2, ble valgt som styremedlem. Finn Berge Haaland, YS ble gjenvalgt som varamedlem nr 1, til styret og Leif Eskedal, NITO ble valgt som varamedlem nr 2.

1.1.1 Tilsluttede organisasjoner

Oversikt over de 27 tilsluttede organisasjonene pr 31 12 03:

<i>Navn</i>	<i>Representant</i>
Aetat Arbeidsdirektoratet	Ringelien, Kai
Akademikerne	Nilsen, Anne-Britt
Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Arbeidsgiveravdelingen (AAD)	Finn Bjørnar Lund
Arbeiderbevegelsens Arbeidsgiverforening (AAF)	Johansen, Fritz P.
Arbeidernes Opplysningsforbund i Norge (AOF Norge)	Nilsen, Solveig
Arbeidsgiverforeningen NAVO	Sperrud, Gudny
Den norske kirke, Kirkerådet	Fæhn, Kristin
Finansnæringens Arbeidsgiverforening	Åstvedt, Marit Sagen
Krigsinvalidforbundet	Hobbesland, Olav
Kommunenes Sentralforbund (KS)	Bautz, Dag Vidar
Landsorganisasjonen i Norge (LO)	Hågensen, Yngve
Landslaget for offentlige pensjonister (LOP)	?
Nasjonalforeningen for folkehelsen	Wilberg, Vidar G.
Norges Ingeniørorganisasjon (NITO)	Prytz, Erik
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)	Malt, Ingrid Steen
HR Norge	Gran, Haakon
Norges mosjons- og bedriftsidrettsforbund (NMBF)	Johnsen, Sturla HUSK Atle Hunstad 2005
Norges kvinne og familieforbund	Birkeland, Ingunn
Norsk Arbeidsmedisinsk forening	Hansli, Aud Kari
Norsk Pensjonistforbund	Lieungh, Georg
Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring	Solem, Per Erik

(NOVA)	
Sosialdepartementet, trygdeavdelingen	Furevold, Hilde
Utdannings- og forskningsdepartementet	Rønningen, Gunnhild
Utdanningsgruppens hovedorganisasjon (UHO)	Knut-Arne Rønning
Voksenopplæringsforbundet	Bjerkaker, Sturla
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)	Haaland, Finn Berge
YS Utviklingssenter – Husk at dette er nedlagt i 2004 rap	Kristensen, Marit

1.1.2 Styret

Styret i SSP har i perioden mai 2003 – mai 2004 bestått av:

Navn	Verv	Organisasjon
Hågensen, Yngve	Leder	LO
Melbø, Finn	Nestleder	AAD
Solem, Per Erik	Styremedlem	NOVA
Malt, Ingrid Steen	Styremedlem	NHO
Nilsen, Anne-Britt	Styremedlem	Akademikerne
Bautz, Dag Vidar	Styremedlem	KS
Nilsen, Øystein	Varamedlem (personlig)	LO
Rønbeck, Oskar	Varamedlem (personlig)	NHO
Lyng, Kolbein	Varamedlem (personlig)	NOVA
Haaland, Finn Berge	Varamedlem nr 1	YS
Eskedal, Leif	Varamedlem nr 2	NITO

Styret har avholdt 6 møter i 2003.

1.2 Administrasjon

I 2000 ble vi av myndighetene bedt om å lage en tiltaksplan for et ”Nasjonalt krafttak for seniorpolitikk i arbeidslivet”. Se for øvrig nærmere omtale under faglig aktivitet.

SSP har først og fremst sin styrke i å være et faglig kompetansesenter og en nettverksorganisasjon.

At vi som selvstendig organisasjon påtar oss et så vidt stort prosjekt som ”Nasjonalt krafttak for seniorpolitikk i arbeidslivet” over en fem års periode, er en stor utfordring. Vår faglige aktivitet er i hovedsak definert inn under krafttaksplanen. Vi må være bevisste på at Krafttaket er et tidsbegrenset prosjekt som er planlagt gjennomført pr 31.12. 2005. Det er viktig at ”eierne” av Krafttaket (arbeidslivs organisasjonene og myndighetene) sammen med SSPs styrende organer starter en prosess nå der vi får en avklaring på det videre seniorpolitiske arbeidet i Norge og SSPs rolle i dette etter 2005.

Vi hadde i 2003 fire fast ansatte:

- 1 Direktør - med overordnet faglig og administrativt ansvar for senteret. Ansvarlig talsperson ut i storsamfunnet.

- 2 Administrativ leder - med vekt på daglig administrasjon av senteret, det være seg budsjett og regnskap, vedlikehold av inventar og utstyr, rapportering og dialog med bevilgende myndigheter, personalledelse og rådgivningstjeneste overfor nettverket.
- 3 Rådgiver - rådgivnings- og veiledningstjeneste innenfor seniorpolitikk og kurs i forberedelse til pensjonering. Bistår i bedriftsinterne prosesser med fokus på livsfaseorientert personalpolitikk med vekt på seniorer.
- 4 Administrasjonssekretær - med hovedarbeidsområde å utarbeide og gjennomføre gode kontorrutiner i senterets daglige drift, telefon og postbehandling, videreutvikle og vedlikeholde databaser, fakturabehandling og praktisk budsjett og regnskapsarbeide.

I tillegg hadde vi:

- 5 Web redaktør / journalist i 60 % stilling, i engasjement.
- 6 Konsulent for å bistå oss i å videreutvikle regionale nettverk innenfor seniorpolitikken. Engasjement er stipulert til 50 % stilling.
- 7 Prosjektleder, 50% for konferansen "Fra trøste og bære til høste og lære". Engasjementet opphørte 1. desember 2003.
- 8 Seniorrådgiver – i 100% stilling med vekt på å bistå senteret med prosjektoppfølgning og kommunikasjon med virksomheter og organisasjoner. I tillegg har vedkommende viktige informasjonsoppgaver i forhold til storsamfunnet når det gjelder kunnskap og erfaringer som fremskaffes gjennom Krafttakets totale aktiviteter.

I basisbudsjettet har vi definert fem stillinger. Det betyr at vi har valgt å bruke lønnsmidler til den femte stillingen etter hvilke behov for kompetanse som er viktig til enhver tid. I basisbudsjettet for 2003 hadde vi dessuten øremerkede midler fra 2002 til disposisjon.

1.3 Budsjett og regnskap

Vi skiller mellom budsjett for basisorganisasjonen og Krafttaket som sammen gir et totalbudsjett. På samme måte som vi budsjetterer, føres også regnskapet. Som organisasjon rapporterer vi til Sosialdepartementet i forhold til basisbudsjettet, mens vi til Administrasjonsdepartementet rapporterer på eget budsjett for Krafttaket. Dvs at vi skriver underveis- og sluttrapporter med fokus på aktivitet i forhold til budsjett og regnskap til begge departementer.

1.4 Lokalteter

Vi er godt fornøyd med våre lokaler. Det er god plass til 8 kontorplasser. Dessuten fungerer lokalene godt som møteplass på opptil ca 20 personer.

2. Faglig aktivitet

2.1 Nasjonalt krafttak

Senter for seniorpolitikk (SSP) har koordinerings-, produksjons- og informasjonsrollen i Krafttaket. SSP har også en viktig rolle som pådrivere overfor organisasjonene i arbeidslivet og de tre statlige etatene som står bak Krafttaket.

Krafttaksplanen beskriver fem satsingsområder:

2.1.1 Satsingsområde 1 Mobilisering av organisasjonene

Samkjøringen av Krafttaket med Intensjonsavtalen for et mer inkluderende arbeidsliv pågår kontinuerlig og vil fortsette i 2004. SSP har lagt og vil legge mye arbeid i å fokusere på likeverdigheten i de 3 delmålene i Intensjonsavtalen. Dette er ikke minst viktig i forhold til mobiliserings- og forankringsarbeidet vi driver rettet mot Krafttakets "eiere" som også står bak Intensjonsavtalen.

2.1.1.1 Regionale konferanser

Som en konsekvens av dette besluttet styret at det skulle gjennomføres regionale konferanser om seniorpolitikk rundt omkring i landet innen juni 2003. Administrasjonen fulgte opp dette gjennom:

- først å engasjere og mobilisere eierne til krafttaket for å delta i arrangementskomitéene
- å etablere arrangementskomiteer rundt omkring i landet. I dette arbeidet gikk administrasjonens strategi ut på å engasjere Arbeidslivssentrene rundt omkring i landet sammen med SSP's ulike konsulentnettverk og partene i arbeidslivet.

Tolv konferanser ble gjennomført i perioden mai – juni 2003, fordelt som følger.

Sted	Fylke(r)	Antall deltakere	Antall virksomheter			
			Totalt	Offentlig	Privat	Fagfor.
Tromsø	Troms/Finmark	107	44	26	7	11
Bodø	Nordland	105	62	37	16	9
Stjørdal	Nord-/Sør-Trøndelag	178	96	48	32	16
Molde	Møre og Romsdal	145	78	42	21	15
Førde	Sogn og Fjordane	64	4	5	11	8
Bergen	Hordaland	176	68	40	18	10
Haugesund	Rogaland - Nord	56	20	8	9	2
Stavanger	Rogaland - Sør	128	52	23	29	
Kristiansand	Aust- og Vest-Agder	127	69	25	29	15
Sandefjord	Telemark, Vestfold og Buskerud	95	53	23	21	9
Oslo	Østfold, Oslo og Akershus	125	79	55	24	

Honne, Gjøvik	Oppland og Hedmark	150	78	45	17
Totalt		1456	727	382	233 112

Antallet konferanser, deltakere og representerte virksomheter ble vesentlig høyere enn de forventninger SSP la til grunn under planleggingen. Målsettingen var 8-10 konferanser og ca 700 deltakere.

Konferansene har utvilsomt vært gode når det gjelder å samle partene i fylkene om et felles prosjekt, og har vært særlig betydningsfulle når det gjelder å sette seniorpolitikk på dagsorden i Trygdeetatens arbeidslivssentre rundt om kring i landet. LO, NHO, KS, samt SSPs egne regionale konsulentnettverk var i det vesentlige representert i samtlige arrangementskomiteer. Arbeidslivssentrene var sentrale i arrangementskomiteene, både faglig og administrativt.

2.1.1.2 Arbeidsgruppa for Krafttaket

Etter innspill fra arbeidsgruppa for Krafttaket, inviterte SSP til en rundebordskonferanse med eierne av Nasjonalt krafttak om delmål tre i IA-avtalen. SSP stilte spørsmålet: "Hvilke grep kan være aktuelle for å få satt seniorpolitikken høyere på dagsorden?". Statsråd Victor Norman innledet på møtet som ble avholdt 29. oktober 2003. Hver deltaker fikk tre minutter til å gi innspill til statsråden med forslag til nye grep.

Med bakgrunn i innspillene på møtet lovet SSP v/styret i samarbeid med arbeidsgruppa å utarbeide en liste over de foreslåtte grep/tiltak. Forslagene ble sendt fra SSP til statsminister, arbeids- og administrasjonsminister, sosialminister, de politiske partiene på Stortinget og eierne av Nasjonalt krafttak den 20.02.04. Det følger vedlagt.

2.1.1.3 Samarbeide med prosjektet Inkluderende arbeidsliv, RTV

SSP har hatt et nært samarbeide med Prosjekt Inkluderende arbeidsliv når det gjelder kompetanseutvikling av deres rådgivere innen seniorpolitikken. Vi har bidratt på alle deres startsamlinger for nye medarbeidere. Vi innledet også på erfaringskonferansen våren 2003 for rådgivere ved arbeidslivssentrene.

2.1.2 Satsingsområde 2 Informasjon og kunnskapsspredning

2.1.2.1 Journalist

Vår journalist/web redaktør var engasjert i 60% stilling i 2003.

2.1.2.2 Nyhetsbrevet 45+

Nyhetsbrevet 45+ var SSPs regulære nyhetsbrev i 2003 og ble utgitt seks ganger. Innholdet avspeiler aktiviteten på websiden.

For utgave 2003/6 var opplaget 10 000, hvorav 7815 adresserte. Året før var antall adresserte 7236. Nyhetsbrevet foreligger også i elektronisk versjon og ble per desember 2002 sendt til 192 abonnenter. Ved utgangen av 2003 er antall abonnenter steget til 335.

2.1.2.3 WEB

www.seniorpolitikk.no fremstår fortsatt som landets eneste elektroniske portal øremerket seniorpolitikk. Antall abonnenter av den ukentlige elektroniske aktualitetstjenesten økte fra 478 til 691.

Portalen skal fortsatt:

- reflektere det viktigste som skjer på det seniorpolitiske feltet; både politisk og i virksomhetene
- formidle eksempler på seniorpolitikk, angi verktøy/metoder som er egnet til å drive det seniorpolitiske arbeidet fremover på virksomhetsnivå
- presentere aktuell forskning og fakta
- stimulere til debatt om temaer som angår seniorer og deres arbeidssituasjon

Websiden har i året som er gått publisert 91 aktualitetssaker, og har utviklet tilbud på flere områder. Noen eksempler:

- Multimediapresentasjoner av bedriftseksempel og foredrag fra konferanser
- Fast presentasjon av Norsk seniorpolitisk barometer
- Opprettelse av nye temaer; ”aldersmangfold”, ”nedbemanning/omstilling” og ikke minst serien ”forskerblikk” der forskere bringer til torgs ny viten fra det seniorpolitiske feltet

Websiden vår hadde i 2003 totalt 101.682 treff. Tar vi utgangspunkt i at webstatistikken først var i full drift fra april 2002, er gjennomsnittlig antall treff årets ni siste måneder 9351 i 2003 mot 7510 i 2002. For antall unike brukere hhv 1381 per måned i 2003 mot 960 i 2002.

De mest populære sidene er i tillegg til forsiden, ”aktualiteter” (26,8 prosent), ”tema” (9,9 prosent), ”verktøy” (9,6 prosent) og ”bedriftseksempler” (5,6 prosent). Websiden har vært brukt aktivt til å spre data om SSPs arrangementer/konferanser og nyvinningen Norsk seniorpolitisk barometer. Vi ser en klar sammenheng mellom aktiviteten på nettet og den øvrige eksterne aktiviteten til SSP.

2.1.2.4 Seniorpolitisk barometer

I samarbeid med Agenda og MMI har vi utviklet et seniorpolitisk barometer der vi har årlige målinger på viktige områder som lederbevissthet, holdninger, diskriminering osv i arbeidslivet, men også i befolkningen generelt. Hensikten med barometeret er både å måle utviklingen på området, å få satt området på den politiske dagsorden og dessuten å oppnå medieoppmerksomhet som kan komplettere informasjonsarbeidet vårt.

Vi fikk stor medieoppmerksomhet med basis i seniorpolitisk barometer.

2.1.2.5 Informasjonsarbeid og -materiell

2.1.2.5.1 ”Er senioren god butikk?”

Høsten 2002 engasjerte vi ECON analyse til å gjennomføre en personaløkonomisk analyse av eldre arbeidstakere i et bedriftsøkonomisk perspektiv

Rapporten ble lagt frem medio mai 2003 og viser at oppfatningene om eldre arbeidstakere som dyre og mindre produktive er lite nyanserte. Econ-rapporten viser at en del eldre, særlig i privat sektor, kan utgjøre relativt høye (tjeneste-) pensjonskostnader. Imidlertid gjelder dette et mindretall. For mange virksomheter er pensjonskostnadene aldersnøytrale og i noen sammenhenger er faktisk eldre i så henseende "billigere" enn yngre. Econ har utarbeidet et skjema som kan brukes for å vurdere hvilke kostnader eldre arbeidstakere representerer når det gjelder pensjonskostnader i en virksomhet. Myten om at eldre er mindre produktive enn yngre blir også underminert. Rapporten er i utgangspunktet et svar på mange forespørsler fra rådgivere/konsulenter (særlig innen Arbeidslivssentrene) om et verktøy på dette området for innsalg av seniorpolitikk i virksomhetene. Rapporten har fått stor oppmerksomhet i media.

2.1.2.5.2 Argumentasjonssamling

SSP argumenterer for "hvorfor seniorpolitikk" i ulike publikasjoner og i ulike former. Vi har for eksempel bøkene "Voksne i arbeid – fra avvikling til utvikling", Tiden forlag 2000 og "Seniorpolitikk – en veileder i livsfaseorientert personalpolitikk", Tiden forlag 2002. Dessuten har vi Power Point - presentasjoner om dette på vår hjemmeside. Likevel har vi mottatt flere henvendelser, ikke minst fra rådgivere ved Trygdeetatens arbeidslivssentre hvor de har etterspurt et konsentrat av gode argumenter for hvorfor seniorpolitikk. Det gjelder argumenter på samfunns-, virksomhets- og personnivå.

Argumentasjonssamlingen og et eget hefte med basis i ECON rapporten fra i vår ble lansert 4. desember. Første opplag på 5000 er distribuert ut og et nytt opplag er klar for nye utsendelser. Det er særlig Trygdeetatens arbeidslivssentre som etterspør heftene.

2.1.2.5.3 "Sats på Seniorene"

Hftet ble utarbeidet i samarbeid med Idebanken og ferdigstilt til de regionale konferansene. I heftet presenteres åtte eksempler på godt seniorpolitisk arbeid i virksomheter.

2.1.2.5.4 Postkort

Som info om SSP har vi laget et postkort med kortfattet omtale av senteret

2.1.2.5.5 Verktøykasse på web

Vår verktøykasse på web er revidert og kvalitetssikret og fremstår på web på en mer funksjonell måte. Vi har delt verktøyene opp etter bruk i ulike faser: a) startfasen, b) involvering på virksomhetsnivå og c) tiltak på virksomhetsnivå.

2.1.2.5.6 Effekter

I tillegg til paraplyer med SSP logo, navn og web adresse, samt reflekser og nøkkelringer med Sats på seniorene som ble produsert før dette budsjettåret har vi i år påkostet leppepomade, med slagordet "Seniorpolitikk på alles lepper"

2.1.2.5.7 Annonser

I september 2003 hadde vi egen annonse hvor vi presenterte SSP og vårt arbeide. Annonnene sto i Personal, Ukeavisen ledelse og LO-Aktuelt. Effekten av disse er uviss.

2.1.2.6 Årets seniorinitiativ 2003

Vi delte ut prisen Årets seniorinitiativ. Prisen ble tildelt Dinamo Story og NRK for TV-serien Eldrebølgen. Overrekkelsen var 4. desember på Hotell Bristol. Dette fikk stor medieoppmerksomhet og derigjennom SSP og seniorpolitikken.

2.1.2.8 Kultur

Vi ønsker fortsatt å skape nye bilder om seniorene. Vi har ikke inngått noe formelt samarbeide om dette, men har ikke gitt slipp på idéen og vil ta saken opp igjen i 2004.

2.1.3 Satsingsområde 3 Forsøks- og utviklingsprosjekter

Hensikten med å gjennomføre seniorpolitiske prosjekter i kommunal, statlig og privat regi var ifølge tiltaksplanen å søke å skape gode "fyrtårn for seniorpolitikk". Underveis har vi erfart at det i beste fall vil være gode eksempler andre kan hente erfaringer fra. Arbeidsforskningsinstituttet er engasjert til å bistå med utviklingsarbeid/følgforskning i det kommunale og det statlige prosjektet.

2.1.3.1 Prosjekt i kommunal sektor

Vi har valgt å fokusere på pleie- og omsorgstjenestene i kommunal sektor, da vi vet det i årene fremover vil bli et økt behov for denne type tjenester.

Langerud sykehjem/Bøler bydel:

Langerud sykehjem ble valgt som prosjektsted da vi visste at det der allerede var mange spennende utviklingstiltak i gang. Hensikten med å gå inn med bistand i utviklingsarbeid og følgforskning ved sykehjemmet, er å søke å skape gode modeller og beskrive prosessene som gjennomføres.

Etter mange og lange runder med diverse aktører knyttet til prosjektet, er AFI nå godt i gang med prosjektet.

Hensikten med prosjektet ved sykehjemmet:

Å tilrettelegge arbeidsforholdene slik at gjennomsnittlig, reell pensjoneringsalder økes. Dessuten skal det arbeides forebyggende for å forhindre slitasje.

For å nå målene skal det bygges opp en systematikk:

- 1 Omkring egevaluering / kollektiv og individuell læring av praktiske jobberfaringer på sykehjemmet i sin helhet og
- 2 Særlig omkring enkelttiltak som dreier seg om seniorer og livsfaseproblematikk, som f.eks. seniorinstruktørordningen.
AFI skal derfor også bistå med å legge til rette for en fortløpende, formativ, egevaluering av prosesser og resultater i arbeidet med disse handlingsplanene.

Formålet med AFIs oppfølging er:

- å sikre at det foregår gode samtaler / dialog
- at læring / egevaluering blir satt på dagsorden
- at forslag og tiltak blir fulgt opp systematisk og regelmessig (at det bygges opp et læringssystem / egevalueringssystem)

- utvikle arbeidsformer som kan formidles som metode og modeller
(ha overføringsverdi for andre)

Vi har sagt at det er en stor nasjonal utfordring å imøtekomme de samfunnsmessige utfordringene som ligger i en aldrende befolkning og manglende rekruttering til pleie- og omsorgsyrkene. Vi valgte derfor allerede høsten 2002 å planlegge en konferanse knyttet til prosjektet ved Langerud sykehjem. Vi mente det var viktig å kommunisere ut erfaringer fra prosjektet i en tidlig fase. Det ble derfor budsjettert for konferansen under S3. Konferansen fikk tittelen "Fra trøste og bære til høste og lære" og ble arrangert i samarbeide med Kommunenes Sentralforbund 13. og 14. november 2003. Konferansen hadde ca 300 deltakere og var en suksess. Også her fikk vi en del presseomtale.

2.1.3.2 Prosjekt i statlig sektor

SSP har gitt AFI i oppdrag å gjennomføre et forsøks - og utviklingsprosjekt i statlig sektor. Rikstrygdeverket er valgt, med et trygdekontor, fylkestygdkontor og arbeidslivssenter i fylkene Buskerud, Oslo og Nord-Trøndelag.

Prosjektets hovedmål er å bidra til bedre arbeidsmiljø, og legge til rette for at eldre ansatte kan stå lenger i arbeidet, både innad i trygdeetaten og i norsk arbeidsliv. Prosjektet skal både bidra til økt handlingsevne i organisasjonen, og dokumentere erfaringer og eksempler på god praksis.

Prosjektets metode er aksjonsforskning. Tiltakene skal velges ut i tett dialog med aktørene selv. Aktørene skal gjennomføre og følge opp tiltakene, men med støtte fra AFI/SSP til å organisere prosessen og gjennomføre samlinger, dialogkonferanser og dialogverksteder. Dette medfører at det er aktørene selv som skaper og utvikler kunnskapen, mens forskernes rolle i denne sammenhengen er å tilrettelegge for gode arenaer og fruktbare prosesser for aktørene, samt systematisere kunnskap og erfaring.

Prosjektet er delt i tre faser, en oppstart - og planleggingsfase (våren 2003), gjennomføringsfase (høsten 2003-våren 2005) og en avslutningsfase (høsten 2005).

I oppstartfasen har AFI avholdt informasjonsmøter i de tre fylkene der involverte i prosjektet ble samlet. Deretter gjennomførte AFI en intervjurunde med et utvalg sentrale personer i hver enhet. For å sikre lokal forankring og eierskap til prosjektet, ble det avholdt oppstartsamlinger på enhetene. SSP har deltatt på et flertall av disse samlingene.

Den 14 og 15. mai ble første nettverkssamling avholdt med representanter fra de utvalgte enhetene, RTV og organisasjonene, samt SSP. På samlingen ble det utmeislet hva de viktigste utfordringene er for de ulike enhetene, det ble lagt videre planer og identifisert hvem som ønsker å samarbeide på hvilke oppgaver i den videre prosessen.

Neste nettverkssamling ble avholdt 8.10.03, og koblet på en konferanse for hele trygdeetaten den 9.10.03 om livsfasepolitikk/seniorpolitikk og det interne arbeidet med IA- arbeidet i etaten. Samlingen fokuserte på nettverksarbeid, rapportering på hva som var skjedd lokalt siden sist og planer for oppfølging lokalt. Neste nettverkssamling vil bli avholdt 4-5.05.04. I mellomtiden følger AFI opp virksomhetene i prosjektet. AFI rapporterer regelmessig til SSP/RTV om utviklingen i prosjektet

2.1.3.3 Prosjekt i privat sektor

Vi har hatt store utfordringer med å få satt i gang FoU-prosjekt i privat sektor. I slutten av 2003 satte vi gang med planleggingen av et prosjekt der AFI, SINTEF Teknologiledelse/Ny Praksis og Arbeidslivssentret i Nord-Trøndelag vil involveres hvis det realiseres. Vi snakker i denne sammenheng om et prosjekt som skal utvikles i 4-5 mindre, private bedrifter i Nord-Trøndelag. Prosjektplan vil være utviklet i løpet av januar 2004.

2.1.3.3.1 Forprosjekt i Kongsberg-industrien

I samarbeid med AFI har vi gjennomført et forprosjekt i KDA (Kongsberg Defence and Aerospace) under tittelen "Seniorpolitikk med livsfaseperspektiv som bedriftsutvikling". Forprosjektrapport ble levert før nyttår. KDA vil vurdere om de nå skal gå inn i et hovedprosjekt (skissert i forprosjektet med egenfinansiering). Bedriften har også som en følge av forprosjektet uttrykt ønske om at SSP utvikler et seniorpolitisk bedriftsnettverk der de store industrilokomotivene (Statoil, Hydro m.fl.) deltar sammen med Kongsberg Gruppen. Dette arbeidet har vi satt i gang og vi tar sikte på å få med 7-8 av de største industribedriftene. Hensikten med nettverket er å få til en utveksling av ideer, tanker og erfaringer industribedriftene har innen seniorpolitikk og i pensjonsspørsmål.

2.1.3.3.2 Seniorpolitisk bedriftsnettverk

Vi har parallelt arbeidet med andre muligheter til synliggjøring av seniorpraksis i private bedrifter. SSP har i år utfordret noen større bedrifter til å delta i et seniorpolitisk nettverk siden disse virksomhetene vil kunne være signalbedrifter på dette feltet. Det første møtet ble avholdt 20.06.03 og på møtet ble de enige om å fortsette med 4 møter i året. Vi har lagt stor vekt på at toppledelsen skal delta på møtene og at adm. direktør forutsettes å være med i noen sammenhenger for å gi internt og eksternt signal om betydningen av seniorpolitikken. Følgende bedrifter deltar pr. i dag: Veidekke, Storebrand, Linjegods, Norsk Tipping og Siemens. Også NHO deltar. Nettverket hadde 2 møter i 2003.

2.1.3.4 Pilotprosjekt i IKT kompetansebygging for seniorer.

SSP fikk høsten 2002 henvendelse fra Nærings- og handelsdepartementet med forespørsel om å vurdere et mulig prosjekt knyttet til eldre og IT. SSP anbefalte et pilotprosjekt lagt inn under "Nasjonalt krafttak for seniorpolitikk"

Innenfor AAD bevilgning til Krafttaket for 2003 hadde departementet øremerket kr 200 000 til dette pilotprosjektet i 2003. Prosjektet skal gi kompetansebygging i privat-, kommunal - og statlig sektor for seniorer med begrenset erfaring i bruk av datautstyr. Etter invitasjon til konkurranse med forhandling, som gikk til høgskolene i Østfold, Vestfold, Lillehammer, Stavanger, Bodø, Oslo, VOX og NKN i august 03, ble Høgskolen i Bodø tildelt IKT-prosjektet i oktober.

NHD har gitt tilsagn om kr. 800 000 over to år. UFD har bevilget kr 200 000 til prosjektet i 2003. En referansegruppe med deltakere fra NHD, AAD, UFD, NHO, LO under ledelse av SSP, ble opprettet i november. Første møte ble avholdt 15.12.03, der leder for prosjektet, seniorkonsulent Edin Farstad ved Høgskolen i Bodø orienterte.

2.1.4 Satsingsområde 4 Forskning

2.1.4.1 Forskernettverk

SSP har i flere år samarbeidet med forskere og hadde i perioden 1995 – 2000 et forskernettverk, Yrkesliv, aldring og livsløp (YAL). Vi erkjente tidlig i krafttaket at vi trengte videreføring av nettverket som et fag- og kompetansemiljø knyttet til arbeidet vårt. Det foregår relevant forskning/utviklingsarbeid i regi av flere forskningsinstitusjoner, men det finnes ingen ”formell” koordinerende instans. Det er av stor betydning at nye prosjekter/forskere på feltet kan få forskningsfaglig veiledning, noe vi har erfart ved flere anledninger de siste årene. Forskernettverket er videreført og det nye nettverket har fått navnet, ”Forskernettverk om seniorer i arbeidslivet – FOSA”. Det ble gjennomført et seminar for nettverket våren 2003 med god oppslutning.

NOVA forsker Per Erik Solem arbeider fortløpende med et sammendrag / resyme av gjennomførte og pågående forskningsprosjekter på feltet.

2.1.4.2 Forskerseminar

30. september 2003 arrangerte vi forskerkonferansen ”Alder og arbeidsevne”. Målgruppen var forskere, eierne av Krafttaket, bestillere av forskning og beslutningstakere. Konferansen var vellykket. Hovedtema på konferansen var WAI-testen (Work Ability Index) som er utviklet av den finske forskeren Juhani Ilmarinen spesielt med henblikk på eldre arbeidstakere. Metodediskusjonen knyttet testen var omfattende og spennende.

2.1.4.3 Løpende evaluering

SSP har avtale med doktorgradsstipendiat Liv Hanson Ausland om bistand til en fortløpende evaluering og prosessveiledning underveis i krafttaksperioden. Se vedlagt evalueringsnotat.

2.1.4.4 Stipendiat

SSP har inngått avtale med doktorgradstipendiat Liv Hanson Ausland om å gi driftstøtte til doktorgradsarbeidet om seniorpolitikk i krafttaksperioden.

2.1.5 Satsingsområde 5 Utdanning og kompetanseheving

2.1.5.1 Konsulentnettverk i regionene

Det er etablert sju regionale nettverk av konsulenter, personalmedarbeidere, og ulike representanter for sentrale virksomheter/bedrifter.

Det er omlag 120 personer som er registrert som deltakere i nettverket. Virksomheter over hele landet skal gjennom kompetansenettverket kunne få den faglige assistansen de trenger for å utvikle seniorpolitikken. Dessuten er det en målsetting at nettverksgruppene skal gi bidrag i debatter/faglige diskusjoner lokalt, og ha en aktiv rolle i forhold til media i sine distrikt. Nettverksgruppene sees på som ”faglige utviklingsarenaer” for rådgivere ved Arbeidslivssentrene med seniorpolitikk som spesialarbeidsfelt.

Disse rådgiverne utgjør en vesentlig andel av de som deltar i nettverksgruppene. Noen nettverk er godt etablert og har samarbeide med organisasjonene lokal.

De etablerte nettverkene dekker: Nord-Norge, (Finmark, Troms), Midt-Norge (Sør- og Nord-Trøndelag), Vest-Norge (Hordaland, Sogn og Fjordane), Sørvest-Norge (Rogaland), Viken I (Telemark, Vestfold, Buskerud) og Viken II (Østfold, Oslo, Akershus, Oppland, Hedmark)

Fra nettverkene rapporteres det jevnlig aktivitet, med møtefrekvens på 3-4 treff i året. I november 2003 arrangerte vi en nasjonal nettverkskonferanse i Trondheim for alle deltakerne i konsulentnettverket. 85 av nettverkets omlag 120 medlemmer deltok. Det var Nettverk Midt-Norge som sto for arrangementet, både faglig innhold og gjennomføring av nettverkskonferansen og hovedtema var myter og fakta knyttet til seniorer i arbeidslivet. Konferansen ble gjennomført med stor grad av delaktighet fra deltakernes side.

2.1.5.2 Styrket utdanningstilbud på høyskolenivå

Høyskolen i Vestfold tilbyr et 10 vekttalsstudium i livsfaseorientert personalpolitikk og har siden etableringen av studiet gjennomført to ”kull”. Høgskolen i Lillehammer planlegger studiet ”Senior Personalpolitikk” fra våren 2004, Høgskolen i Stavanger planlegger også å komme med et tilsvarende tilbud under tittelen ”Livsfaseorientert personalledelse”. Vinter/vår 2004.

Høst 2003 var planen å arrangere et seminar med hensikten om:

- å stimulere til å tenke det seniorpolitiske perspektivet inn i deres studietilbud
- etablere dialog om hvordan få seniorperspektivet inn i utdanningstilbudene overfor:
- unge studenter og fremtidige ledere
- ledere og andre som deltar i etter- og videreutdanning
- egne ansatte

Vi måtte annullere på grunn av liten påmelding ved fristens utløp. Dessverre kom flere påmeldinger etter at vi hadde avlyst seminaret.

2.1.5.3 Veiledningsmateriell for nøkkelpersonell

Boken ”Seniorpolitikk – en veileder i livsfaseorientert personalpolitikk” er utviklet i et samarbeid mellom SSP og Høgskolen i Vestfold. Den inviterer sine lesere til dialog om seniorpolitikk. Den gjør det både gjennom å stille spørsmål til ettertanke, og gjennom å eksemplifisere påstandene som fremmes slik at leseren lettere kan ta stilling til om de er rimelige eller ei. Pr 31 12 03 var det utsolgt fra forlaget. Bøkene ble formidlet under de regionale konferansene.

2.2 Konsulent- og rådgivningsarbeid

2.2.1 Seniorpolitikk

Aktivitet	Offentlig sektor	Privat sektor
Møter i SSP	29	14
Møter i virksomheter/veiledning	17	17
Foredrag	19	14
Seminar/prosessarbeid, hele dager	8	5
Presentere SSP på konferanser/stands, dager	12	4

Dette er en videreføring av den type bistandsarbeid overfor virksomheter som SSP har drevet i mer enn 10 år. Møter/rådgivning er ofte som en del av startfasen av det seniorpolitiske arbeidet i en virksomhet, der bevisstgjøringsaspektet er fremtredende. Foredrag er gjerne som en del av en større samling med flere innspillere. Seminardager er forankringsarbeide og dypere prosesser i den enkelte virksomhet.

2.3 Annet

2.3.1 Internasjonalt samarbeid

Vi har hatt samarbeid med forskere og fagfolk i flere land i Europa det siste året:

2.3.1.1 Leonardoprojekt

SSP ble i 2002 deltaker i prosjektet "Strategies to overcome barriers to employment for the over 50s" i EUs Leonardoprogram. Deltakernasjoner er Storbritannia, Frankrike, Polen, Spania og Norge. SSPs rolle i prosjektet er å være en faglig ressurs og veileder i prosjektet. Prosjektet skal rette seg inn mot flere områder der arbeidstakere over 50 år har problemer: rekruttering, yrkesrettet opplæring/veiledning for arbeidsledige, opplæring/kompetanse for personalmedarbeidere og ledere, strategier for aldersmangfold mm. Deltakerne i prosjektet hadde 2 møter i 2003, i Spania og Frankrike. I tillegg hadde SSPs representant møte med prosjektlederne i London.

2.3.1.2 Sverige

SSP har hatt et visst samarbeid og utveksling av informasjon med sekretariatet i den svenske utredningen: "Senior 2005. Eldrepolitikk før framtiden". I mars holdt Å. Lunde innlegg om det norske Krafttaket for en gruppe politikere i Riksdagshuset i forbindelse med et møte i regi av "Senior 2005". Også Finland og Danmark var representert med innlegg.

2.3.1.3 Nordisk Ministerråd/baltisk konferanse

Nordisk Ministerråd arrangerte i oktober en konferanse om eldre arbeidstakere i Tallin. Sverige var organisator, men Norge v/SSP var involvert i planleggingen. Konferansen var et ledd i Nordisk Ministerråds målsetting om å videreutvikle samarbeidet mellom de nordiske land og Baltikum, men også andre land som Polen og Bulgaria var representert. Innhold i konferansen ble i hovedsak en gjennomgang av status på området, men også med innlegg om

gode bedriftseksempler, bla. Storebrand fra Norge, og nyttige verktøy i det seniorpolitiske området. Norge.

2.3.1.4 Donegale, Irland

TTT-samling (Train the trainer) Verner Bakke, Åsmund Lunde og Kari Sørgaard alle SSP
Dette er et nettverk som samles årlig med henblikk på egenutvikling og utvikling av veiledningsmetodikk over eldre i omstillingsfaser.

2.3.1.5 Besøk fra utlandet

SSP hadde besøk av to forskere fra OECD som del av deres kartlegging og utarbeidelse av landsrapport om eldre arbeidstakere og pensjoner i Norge. Rapporten kommer i 2004

Via Aetat kom det 11 yrkesveiledere/skolerådgivere til oss fra til sammen 6 land; Den Tsjekiske Republikk, Spania, Frankrike, Irland, Storbritannia og Island. Arrangementet var innenfor rammen av Academia-prosjektet, et utvekslingsprosjekt som har pågått i en 10-årsperiode, først under EU's Petra-program, siden under Leonardo-programmet. Norge har deltatt i prosjektet siden 1998, i regi av Aetat utdanning Europa.

Temaet i Norge var "Guidance for people at risk of exclusion from training and working life", og de som kommer har valgt Norge og dette tema ut fra ACADEMIAs felles katalog på hjemmesiden.

Via Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) fikk vi besøk av deltakere i et EU prosjekt under Sokratesprogrammet. Dette er et Gruntvigprosjekt med tittelen "Preventing exclusion of older workers" som setter fokus på videre- og etterutdanning av eldre arbeidstakere. Hensikten med deres besøket var å få orientering om SSPs organisasjon og virksomhet. Totalt 18 personer fra 6 land deltok

2.3.2 Forberedelse til pensjonsalderen

SSP har fått informasjon fra to større kursarrangører om en synkende interesse for tradisjonelle kurs i forberedelse til pensjonsalderen. De melder at oppdragsgivere ønsker mer fokus på seniorpolitikk, dvs at seminaret skal inspirere medarbeidere/deltakere til å fortsette i jobben - så lenge som mulig. På henvendelser om bistand i forbindelse med senior-seminarer, har SSP merket den samme trenden.

Imidlertid, en stor privat aktør har ikke merket noen endring i markedet siste året, Forsvarets overkommando har gjennomført sine 10 kurs pr år som de har gjort i mange år og Statens pensjonskasse, SPK Seniorkurs, som er en forholdsvis ny, stor aktør, har hatt en økning i antall tradisjonelle FTP-kurs siste året.

Aktivitetsoversikt over SSP bistand ved kurs i forberedelse til pensjonering.

Hva	Offentlig sektor	Privat sektor
FTP seminardager	11	19

2.3.3 Materiell

Salget av boken "Seniorliv dine ønsker og valg" har vært synkende. Vi har besluttet å ikke revidere boken med henblikk på et nytt opplag. Restopplaget ble kjøpt opp av Eldreakademiet forsommeren 2003.

Oslo, 15. januar 2003